

Valtuustoaloite: Kaikkien koululounas

Kunnanvaltuusto 12.06.2023 § 59

Valtuutettu Susanna Koivula ja muut allekirjoittaneet esittivät seuraavan valtuustoaloitteen valtuuston kokouksessa 12.6.2023:

”Mäntsälässä tulee kartoittaa toimivia käytäntöjä, joiden avulla yhä useampi oppilas nauttisi koulupäivän aikana tarjotun lounaan. Oppilaiden keskittymistä ja oppimista tukee terveellinen ja oikeaan aikaan tarjottu koululounas.

Lasten ja nuorten tulee voida vaikuttaa siihen, mitä ruokaa koulussa tarjotaan. Tärkeää on kiinnittää myös huomiota siihen, onko ruokailun ajankohta oppilaita aidosti palveleva ja koetaanko tila viihtyisäksi?

Taustaa: TEAviisarin mukaan Mäntsälässä lähes 90 % oppilaista osallistui ruokailuun viitenä päivänä viikossa. Kouluterveyskyselyn perusteella noin 70 % yläkoulun oppilaista osallistui ruokailuun päivittäin. (Mäntsälän kunnan hyvinvointiraportti v. 2022, s.7).

Me allekirjoittaneet esitämme, että Mäntsälässä kartoitetaan hyviä käytäntöjä, joita toteuttamalla voidaan nostaa oppilaiden osallistumisprosenttia kouluruokailun osalta, niin peruskoulussa kuin lukiossakin.

Susanna Koivula ja muut allekirjoittaneet 12.6.2023”

Päätös Valtuusto päätti lähettää aloitteen kunnanhallitukselle valmisteltavaksi.

Liite 1. Aloite

Kunnanhallitus 19.06.2023 § 152

Esittelijä Kunnanjohtaja Laurila Hannu

Päätösehdotus Kunnanhallitus lähettää aloitteen sivistys- ja hyvinvointipalveluille sekä tekninen- ja elinvoimapalveluille valmisteltavaksi.

Päätös Hyväksyttiin päätösehdotuksen mukaisesti.

Sivistyslautakunta 12.12.2023 § 128

Valtuustoaloitteessa 12.6.2023 pyydettiin kartoittamaan hyviä käytäntöjä, joita toteuttamalla voidaan nostaa oppilaiden osallistumisprosenttia kouluruokailun osalta, niin peruskoulussa kuin lukiossakin. Kunnanhallitus lähetti aloitteen kokouksessaan 19.6.2023 §

152 sivistys- ja hyvinvointipalveluille ja tekninen ja elinvoimapaalveluille valmisteltavaksi.

Nykytilan kuvaus

Ateriapalvelut toteuttavat kouluruokailua koskevan asiakastytyväisyyskyselyn vuosittain jokaiselle koululle ja lukiolle. Vuoden 2023 kysely on toteutettu loka-marraskuun vaihteessa. Kohderyhmänä olivat oppilaat, opiskelijat ja koulujen henkilökunta. Kysely toteutettiin seuraavien kysymysten avulla: ruokalistalla on sopivia ruokia, ruoka on hyvän makuista, salaatti on hyvän makuista, lempiruokasi koulussa on ja terveiset keittiölle. Arviointiasteikko oli viisiportainen. Asiakastytyväisyyskyselyn tulokset käsitellään loppuvuoden 2023 aikana, jonka perusteella toimintaa kehitetään edelleen.

Osa Mäntsälän kouluista on hakenut lv. 2023-2024 aikana kouluruokadiplomia. Kouluruokadiplomin hakemisella halutaan kohottaa kouluruokailun arvostusta, nostaa kouluruokailua kiinteäksi osaksi koulun toimintaa. Kouluruokailu nähdään osana kouluissa tehtävää ruokakasvatusta. Pedagogisesta näkökulmasta kouluruokailun avulla voi johdattaa oppilaat pohtimaan esimerkiksi ruoan terveellisyyttä, laatua, hintaa ja ympäristövaikutuksia, ruokaan liittyvää teknologiaa, globalisoitumista, monikulttuurisuutta, paikallista ruokakulttuuria, erilaisia ruokavaloita ja hyvien tapojen merkitystä. Kouluruokailu kehittää vuorovaikutustaitoja ja sosiaalisuutta. Yhdessä syöminen kasvattaa ruokakulttuuriin ja kannustaa arvostamaan ruokaa ja ruokailua. Ruokailutauko tarjoaa sekä oppilaille että opettajille mahdollisuuden virkistäytyä, ja oikein suunniteltuna ja ajoitettuna se rytmittää luontevasti koulupäivää.

Kouluruokailun käytänteitä yleisesti:

- Alakouluilla oppilaiden osallistuminen on varsin vahvaa. Luokanopettaja on osa ruokailutapahtumaa ja toimii esimerkkiruokailijana.
- 7. luokkalaisten kanssa kouluruokailusta keskustellaan ensimmäisillä kouluviikoilla ja ruokailun käytänteitä käydään läpi yhdessä luokanohjaajan kanssa.
- Kotitaloustunneilla keskustellaan ruokailusta ja sen tärkeydestä.
- Alaluokilla ryhmät ruokailevat opettajan johdolla. Yläluokilla opettajat ruokailevat ruokasalissa oppilaiden joukossa.
- Opettajat seuraavat oppilaiden osallistumista ruokailuun ja keskustelevat oppilaan kanssa, joka ei käy syömässä. Asiasta ollaan myös yhteydessä kotiin.
- Oppilaita kannustetaan antamaan rakentavaa palautetta kouluruoasta. Keittiön henkilökunta ottaa mielellään palautetta vastaan esimerkiksi ruokien rakenteesta ja mausta.
- Ruokailusta on pyritty tekemään kiireetön tapahtuma varaamalla ruokailuun riittävästi aikaa.
- Edellä mainittujen lisäksi Riihenmäen koulussa oppilaskunnan edustajista on muodostettu kouluruokaraati, joka kokoontuu lukuvuoden aikana 2-4 kertaa käsittelemään kouluruokailun toteutumista ja kehittämään ruokailua. Kouluruokaraadilla on tärkeä rooli siinä, että oppilaiden ideat kouluruokailun kehittämiseksi ja ruokailijamäärien lisäämiseksi saadaan hyödynnettyä. Ehnroosin koululla on puolestaan oppilaiden

hiljainen ruokailu erillisessä tilassa päivittäin. Valvojina kouluvalmentaja ja vapaaehtoisia opettajia.

- Lukiossa ruokailusta on pyritty tekemään rauhallinen ja viihtyisä mm. vuodenaikaan sopivilla koristeilla. Ruokavuorot on porrastettu ja opiskelijoiden palautteen perusteella koululounas tarjoillaan sopivaan aikaan.
- Lukion ruokalan pöydät on järjestetty erikokoisille opiskelijaryhmille. Ryhmänohjaajat kannustavat opiskelijoita syömään koululounasta. Kaikki opiskelijat vastaavat ateriapalveluiden kyselyihin ryhmänohjaajan tuokiassa. Opiskelijat voivat antaa palautetta ruokailusta myös suoraan esimerkiksi opiskelijakunnan hallituksen kautta.

Käynnissä oleva kehittämistyö hyvine käytänteiden keräämiseksi

Lukuvuoden 2023-2024 aikana vahvistetaan koulujen valmiuksia kouluruokadiplomin hakemiselle. Tavoitteena on, että kaikki Mäntsälän koulut täyttävät kouluruokadiplomille asetetut kriteerit ja voivat siten hakea kouluruokadiplomia. Kriteerit koostuvat seitsemästä (7) eri teemasta: opetussuunnitelma ja sopimusasiat, ruokailutilanne, yhteistyö, viestintä, ravitsemussuositusten mukainen ruokailu, ruokaturvallisuus sekä ruokakulttuuri ja ympäristö.

Opetuspalveluiden hyvinvointitiimin tehtävänä on kouluruokailun hyvien käytänteiden kehittäminen ja näkyväksi tekemisen sekä kouluruokadiplomia koskevien kriteerien saavutettavuuden tukeminen. Hyvinvointitiimi toimii linkkinä kunnan ateriapalveluihin. Ateriapalveluiden ja koulujen välistä yhteistyötä on tiivistetty syyskaudesta 2023 lukien, jolla tuetaan kouluruokadiplomille asetettujen kriteerien saavuttamista. Hyvinvointitiimi tukee Ateriapalvelujen asiakastytyväisyyskyselyn tulosten käsittelyä kouluilla. Kehittämistyössä huomioidaan lisäksi Valtion ravitsemusneuvottelukunnan (VRN), Opetushallituksen (OPH) ja Terveystieteiden tutkimuskeskuksen (THL) julkaisema kouluruokailusuositus sekä Maa- ja metsätalousministeriön Kouluruuan kehittämisohjelma. Tunnistetut kehittämistyön teemat ovat: kouluruokadiplomin mukaisten kriteerien sisällöt, vuosiluokkien 7.-9 oppilaiden ruokailuun osallistumisen vahvistaminen sekä ruokapalvelutoiminnan ohjaus ja valvontatyön vahvistaminen (Ovtes luku III, 15 §).

Lukion aamupala/välipalakokeilu toteutetaan vuoden 2024 aikana. Valmistelu on käynnissä.

Valmistelija	Opetuspäällikkö Janne Mäkinen, sähköposti janne.makinen(@)mantsala.fi ja rehtori Taina Ahonen, sähköposti taina.ahonen(@)manstala.fi
Esittelijä	Sivistysjohtaja Ahvo Timo
Päätösehdotus	Sivistyslautakunta antaa esittelytekstin mukaisen vastauksen kunnanhallitukselle ja edelleen kunnanvaltuustolle valtuutetun Susanna Koivulan ja allekirjoittaneiden valtuustoaloitteeseen Kaikkien koululounas.
Päätös	Hyväksyttiin ehdotuksen mukaan.

Kunnanhallitus 15.01.2024 § 7

Esittelijä	Kunnanjohtaja Laurila Hannu
Päätösehdotus	Kunnanhallitus merkitsee tiedoksi sivistyslautakunnan päätöksen 12.12.2023 koskien valtuustoaloitetta kaikkien koululounas. Kunnanhallitus toteaa aloitteen loppuun käsitellyksi ja lähettää aloitteen käsittelyn edelleen valtuustolle tiedoksi.
Päätös	Hyväksyttiin päätösehdotuksen mukaisesti.

Kunnanvaltuusto 05.02.2024 § 8
560/12.01.03.00/2023

Päätösehdotus	Kunnanvaltuusto merkitsee aloitteen käsittelyn tiedoksi.
Päätös	Hyväksyttiin päätösehdotuksen mukaisesti.